

Land van verdwijnende schoorstenen

Bedrijfsfotografie

Kabelfabriek NKF in Delfzijl sluit vrijdag. Afscheidscadeau voor de werknemers is een gedenkboek van fotograaf Bart Sorgedrager, specialist in het vastleggen van verdwijnende industrie.

- Arjen Ribbens

15 december 2016

De Nederlandse KAbelfabriek in Delfzijl sluit vrijdag. Het personeel krijgt een fotoboek mee, met daarin onder andere deze foto's. Foto's Bart Sorgedrager

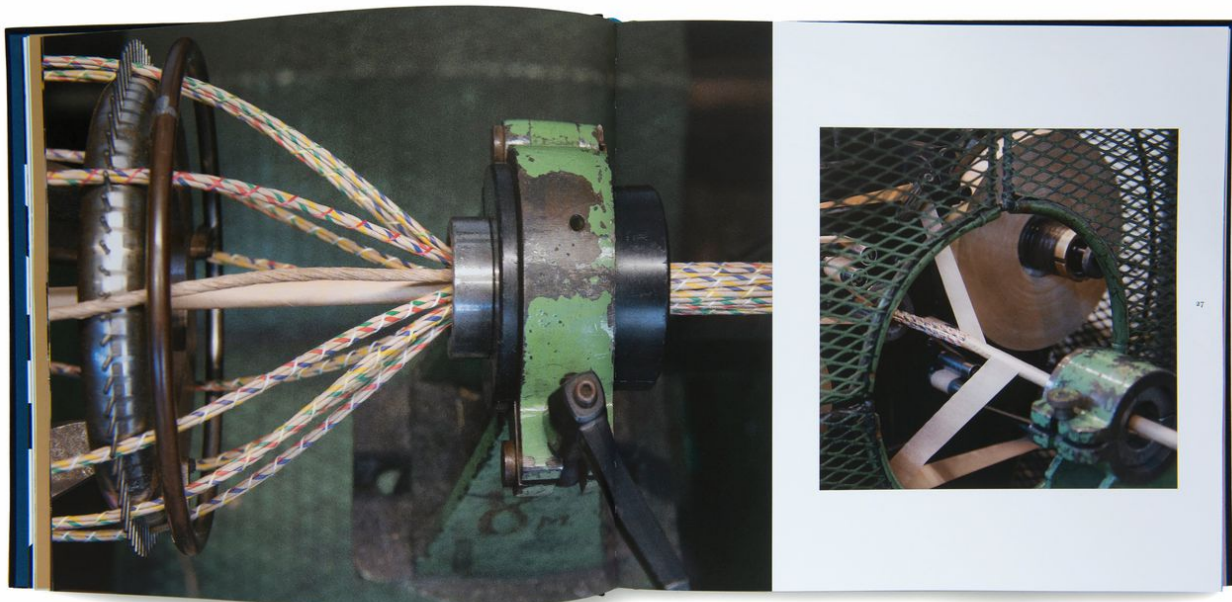
Bart Sorgedrager (1959) leest de krant met een schaar. Uit de economiepagina's knipt de fotograaf berichten over bedrijfssluitingen. Die vormen het vertrekpunt voor zijn specialisatie: documentaire fotoboeken waarin hij verdwijnende industrie vastlegt.

Zo krijgen de circa honderd werknemers van de Nederlandse Kabelfabriek (NKF) in Delfzijl vrijdag, op hun laatste werkdag, een gedenkboek dat Sorgedragers de afgelopen maanden maakte. Aangeboden door eigenaar Prysmian, dat besloot de productie van Groningen grotendeels over te brengen naar vestigingen in Zuid-Europa (Italië, Spanje en Roemenië). Eerder dit jaar sloot de Italiaanse multinational ook al kabelfabriek Draka, op dat moment de oudste industrie in Amsterdam-Noord.

De afgelopen twintig jaar maakte Sorgedragers tien gedenkboeken over productiebedrijven die de poorten sloten. Ook van fabrikanten van buizen, heftrucks, sigaren, pindakaas, poedersoep, schoonmaakmiddelen en een kernenergiecentrale.

Nederland wordt steeds meer een land zonder schoorstenen, zegt Sorgedragers. „Waren we voor de Tweede Wereldoorlog nog een overwegend agrarisch land, na de oorlog industrialiseerde ons land in rap tempo. En nu vertrekken ook de laatste industrieën richting lagelonenlanden.”

Als hij over een voorgenomen sluiting leest, pakt hij meteen de telefoon. In eerste instantie reageren fabrieksdirecteuren vaak afwijzend op zijn voorstel voor een gedenkboek. „Meestal zijn ze dan net aan het onderhandelen met de vakbonden.” Als hij later nog eens terugbelt, heeft het management vaak meer oog voor de sociale implicaties van een bedrijfssluiting.

Fotografie, houdt Sorgedragers de ondernemers voor, is een geschikt medium om betrokkenheid, toewijding en loyaliteit van werknemers te gedenken. „Schrijver Gerrit Krol heeft eens gezegd: ‘Foto’s zijn de tentstokken van onze herinnering.’ Met zo’n boek bied ik de werknemers tentstokken om de herinnering aan hun fabriek, de werkplek en de collega’s overeind te houden.”

Dubbel afscheid

Een week of vijf loopt Sorgedragers in een fabriek rond. Hij fotografeert de fabriek en portretteert alle werknemers. Al kost dat laatste soms veel overredingskracht. Sorgedragers: „Sommige werknemers zijn boos dat de fabriek dichtgaat. Dan houd ik hun voor dat ze vijf jaar later waarschijnlijk anders tegen zo'n boek aankijken.”

De boeken verschijnen in beperkte oplage en worden niet in de boekhandel verspreid. Hoe geliefd ze zijn, blijkt uit het feit dat ze nauwelijks in het tweedehandscircuit terechtkomen. Zijn eerste gedenkboek, over de sluiting van kernenergiecentrale Dodewaard, is zo zeldzaam dat het in fotoboeken gespecialiseerde antiquariaat Van Paddenburgh in Leiden er 1.750 euro voor vraagt.

Sorgedragers is zelf een verwoed verzamelaar van bedrijfsfotoboeken, een genre dat na de oorlog een hoge vlucht nam. De kwaliteit verdween in de jaren 60 toen ontwerpers en fotografen niet langer aan tafel zaten met bedrijfsdirecteuren. Sorgedragers: „Vanaf het moment dat reclamejongens zich ermee gingen bemoeien, werd het niks meer.”

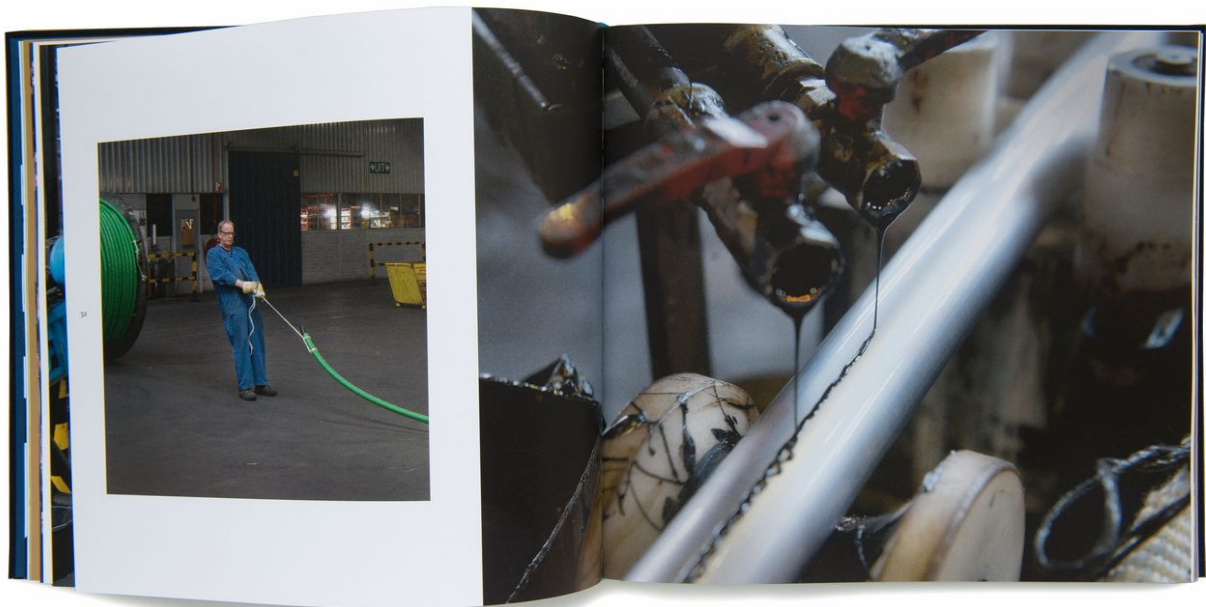

Foto Bart Sorgedragers

Sorgedragers is weer terug bij af; hij maakt altijd afspraken met de directie. Toch zal zijn project, dat op termijn in een groot overzichtsboek moet uitmonden, niet de inleiding vormen voor een herleving van het Nederlandse bedrijfsfotoboek. De vierde industriële revolutie, met zijn robots en kunstmatige intelligentie, laat zich beter vastleggen door animaties dan met foto's, zegt Sorgedragers. „Mijn project is een dubbel afscheid: van de Nederlandse maakindustrie en van het bedrijfsfotoboek.”